

Nordiskt nätverk för utbildning i fängelse

Nätverket arbetar för att främja utvecklingen av vuxenutbildning för intagna i fängelse och består av en deltagare vardera från Danmark, Finland, Island, Norge och Danmark. Deltagarna har centrala funktioner i respektive land och representerar vuxenutbildning inom kriminalvården.

God utbildning för alla är ett av de huvudsakliga FN-mål som det nordiska nätverket för utbildning i fängelse verkar för. Nätverket ansluter med sitt arbete i synnerhet till delmålen 4.4 och 4.5 där även intagna i fängelse utgör en utsatt målgrupp:

Till 2030 väsentligen öka det antal ungdomar och vuxna som har relevanta färdigheter, däribland tekniska färdigheter och yrkeskunskande, för sysselsättning, anständigt arbete och entreprenörskap.

Senast 2030 avskaffa skillnaderna mellan könen inom utbildningsområdet och säkerställa lika tillgång till utbildning och yrkesutbildning på alla nivåer för utsatta personer, inklusive personer med funktionsnedsättning, ursprungsfolk och barn som lever under utsatta förhållanden.

Intagna i fängelse är en marginaliserad grupp i samhället. En stor andel av dem har kort tidigare utbildning, en del ingen fullföljd utbildning alls, och merparten står långt från arbetsmarknaden. Att vara frihetsberövad förstärker den utsatta situation som intagna befinner sig i utan den självklara tillgång till samhällets utbud, internet med mera som övriga samhällsmedborgare har i sin vardag.

Genom nätverkets fokus på insatser för att utveckla möjligheter till och kvalitet i utbildning för intagna efter vars och ens behov, förväntas fler intagna attraheras till utbildning och fullfölja den utbildning de påbörjar.

Jämställdhet är ett annat fokuserat FN-mål som nätverket för utbildning i fängelse verkar aktivt för.

Jämställdhet mellan kvinnor och män är en förutsättning för en hållbar och fredlig utveckling. Jämställdhet handlar om en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser. Det har bevisats om och om igen att politisk, ekonomisk och social jämlikhet mellan kvinnor och män bidrar till alla dimensioner av hållbar utveckling.

Andelen kvinnor i fängelse är liten i förhållande till andelen män, omkring 5-8 procent. Med ett mindre underlag för utbildning på kvinnoängelser eller kvinnoavdelningar finns en risk för att utbudet och studiemöjligheterna för kvinnor blir sämre. Därför är nätverkets förhållningssätt att utbildning ska erbjudas kvinnor såväl som män i fängelse, en grundläggande princip i allt arbete. Det gäller oavsett vilket utvecklingsområde som fokuseras, om det till exempel handlar om tillgång till IKT, till studie- och yrkesvägledning/karriärvägledning eller till yrkesutbildning.

Inkluderande samhällen är ytterligare ett globalt mål som det nordiska nätverket bidrar till:

Fredliga samhällen och frihet från våld utgör både ett mål och ett medel för hållbar utveckling. Inkluderande, ansvarsfulla och rättvisa institutioner är grunden för en god samhällsstyrning fri från konflikter, korruption och våld.

Genom arbetet med att främja utvecklingen av utbildning för intagna i fängelse bidrar nätverket till inkluderande samhällen. Med mer utbildning ökar individens chans till en plats på arbetsmarknaden, till egen försörjning och därmed till ett liv utan återfall i brott. Utbildning är en inkluderande faktor.

Ett socialt hållbart Norden

Nordiska ministerrådets vision för det nordiska samarbetet är att Norden år 2030 ska vara en konkurrenskraftig, både grönt och socialt hållbar, region:

Tillsammans vill vi främja en inkluderande, jämställd och sammanhängande region med gemensamma värderingar och stärkt kulturutbyte och välfärd.

Utbildning främjar inkludering i samhället på flera sätt. Utanförskap i betydelsen av att stå utanför arbetsliv och utbildning innebär stora kostnader för den enskilde såväl som för samhället. En viktig orsak till att människor hamnar utanför arbetsmarknaden är brist på kompetens. Det finns tydliga sociala och ekonomiska skiljelinjer mellan personer som har goda grundläggande färdigheter och fullföljd gymnasieutbildning, och de som saknar sådan kompetens. Ju bättre grundläggande färdigheter, desto större är sannolikheten att man har sysselsättning.

Att kunna tillägna sig kompetens är viktigt i sig själv och lägger grunden för ett bra liv, fortsatt utbildning och lärande, och ett aktivt deltagande i samhället. Det finns ett tydligt samband mellan goda grundläggande färdigheter och deltagande i demokratiska processer och i samhällslivet generellt. Goda och trygga livsvillkor med reell möjlighet att delta i samhälls- och arbetsliv är också centrala förutsättningar för att förebygga konflikt och extremism i samhället.

Genom att nätverket främjar utvecklingen av goda utbildningsmöjligheter för intagna i fängelse, bidrar det också till Nordiska Ministerrådets vision om att säkra demokrati, inkludering, integration och mobilitet. Våra fredliga, demokratiska och inkluderande samhällen, där alla medborgare deltar och har både rättigheter och skyldigheter, är starka samhällen som kan hantera även de största utmaningar.

Nordiska nätverket för utbildning i fängelse

Nätverket arbetar primärt i en strategisk roll. Det initierar och koordinerar tematiska, operativa **nordiska arbetsgrupper** med tidsbegränsade utvecklingsuppdrag från nätverket. Uppdragen formuleras med syfte, mål, tidsram och förväntat resultat. Strategin är att det ska finnas två tematiska utvecklingsarbeten igång varje år.

Nätverket använder sin samlade kompetens och erfarenhet för att identifiera aktuella och angelägna utvecklingsområden. Områdena ska vara tydligt kopplade till utbildning i fängelse och relevanta för alla deltagarländerna. Nationella uppgifter inom det aktuella utvecklingsområdet kan vid önskemål inkluderas för ett enskilt land. Nätverket – och de nationella verksamheterna – är mottagare av resultaten, liksom NVL. Resultat sprids på olika sätt nationellt och publiceras även på nätverkets webbplats under NVL, www.nvl.org.

Förväntad effekt av nätverkets arbetsmodell med mindre arbetsgrupper är att den ska leda till resultat på en konkret, operativ nivå jämfört med att arrangera stora nordiska konferenser, vilket tidigare varit arbetsmodellen. Det nordiska samarbetet inom ramen för de tematiska

Arbetsgrupperna innebär i sig ett utökat nätverk inom området utbildning i fängelse och skapar kontaktytor även för tiden efter uppdragen. Det kan till exempel handla om erfarenhetsutbyte i olika utvecklingsfrågor, om studiebesök i varandras verksamheter eller om samarbete i olika projekt. Arbetsgrupperna förser samtidigt nätverket med förslag, argument och underlag för vidare utveckling nationellt.

Två arbetsgrupper har hittills varit verksamma, en på temat Informations- och kommunikationsteknik (IKT) och en inom studie- och yrkesvägledning/karriärvägledning. Ytterligare en arbetsgrupp startade hösten 2021 efter en fördröjning med drygt ett år på grund av coronapandemin. Arbetsgruppens tema är ökat **samarbete mellan utbildning/skola och arbete** i fängelse. Utgångspunkten är att samarbete bidrar till arbetsdriften som en arena för lärande parallellt med att yrkesutbildningens kvalitet utvecklas. Den intagne får både utbildning och praktisk erfarenhet med sig från sin tid i kriminalvården, vilket stärker chanserna till arbete efter frigivningen.

Arbete och egen försörjning är grundläggande faktorer för ett liv utan kriminalitet. Utvecklingen av yrkesutbildning i samarbete med arbetsdriften har därmed också ett inkluderande syfte och blir viktigt både för den enskilde individen och ur ett samhällsperspektiv. Uppdraget gäller både fängelser/avdelningar för män och för kvinnor.

2022

Nätverksmöten

Nordiska nätverket för utbildning i fängelse bidrar till utveckling av utbildning för intagna, ett led i det återfallsförebyggande arbetet. I takt med samhällsutvecklingen behöver utbildning i fängelse anpassas för att rusta intagna på bästa sätt inför frigivning.

Nätverket planerar två möten under 2022 med reservation för pandemins utveckling; ett möte under våren och ett på hösten, kombinerat med möten online. Ambitionen är att samordna fysiska

möten med ytterligare en aktivitet för att minimera resandet. Planen för höstens möte är att det förläggas parallellt med arbetsgruppens möte kring samarbete mellan utbildning och arbete för möjlig samordning del av tiden. I januari kommer Nätverket även att ha ett digitalt möte med Vägledningsnätverket inom NVL.

Vid varje mötestillfälle har nätverket värdeskapande erfarenhets- och kunskapsutbyte om vad som är aktuellt inom vuxenutbildningen i respektive land. Att dela erfarenheter av hur utbildningen inom kriminalvården utvecklas på olika håll, vilka utmaningar man brottas med och vilka framgångar man når, blir viktiga bidrag till utvecklingsarbetet på nationell basis. Man får goda exempel på lösningar såväl som kännedom om svårigheter som kanske går att undvika.

Fysiska arbetsmöten planeras med resa kvällen före för att kunna använda arbetsdagarna optimalt med start på morgonen första dagen och avslut på eftermiddagen dag två.

Arbetsgrupp: Samarbete mellan utbildning/skola och arbete i fängelse

Nätverket bidrar till att öka intagnas möjlighet till lärande i arbetsdriften genom att stärka förutsättningarna för samarbete mellan arbetsdrift och utbildning.

Nordiskt nätverk för utbildning i fängelse ska medverka till kunskapsutveckling för att stödja intagnas lärande under rehabiliteringsprocessen. Kunskap om vuxenpedagogik och undervisning är avgörande för att på bästa sätt skapa förutsättningar för lärande i fängelse. Nätverkets ambition är att utvecklad och samlad kunskap och erfarenhet ska förmedlas vidare till relevanta aktörer som verkar på området i varje land.

Arbetsdriften ger arbete åt merparten av intagna i nordiska fängelser. Verkstadsarbete och produktion erbjuds som daglig sysselsättning. Det

gör också sådant arbete som handlar om driften av fängelset, till exempel köksarbete, skötsel av grönytor, lokalvård etc.

Det är en grundprincip inom kriminalvård i Norden att intagna ska erbjudas individuellt anpassade, dagliga aktiviteter med målet att öka sin kompetens och sina färdigheter, ytterst för ökade chanser till en plats på arbetsmarknaden. Det har ett resocialiserande syfte att intagna efter frigivningen har bättre förutsättningar att inkluderas i samhället och leva ett liv utan kriminalitet. Detta gäller kvinnor såväl som män i fängelse.

Nätverket bidrar till fortsatt utveckling genom ett uppdrag till arbetsgruppen att undersöka och redovisa konkreta exempel på hur man kan skapa flera möjligheter till yrkesutbildning genom samarbete mellan utbildning och arbetsdrift och hur arbetsdriften kan stärkas som arena för lärande.

Spridning av resultat

Nätverket sprider resultat från det nordiska utvecklingsarbetet kring utbildning i fängelse. Resultaten sprids nationellt av respektive deltagare i den egna organisationen, såväl som vid nationella NVL-möten där olika nätverk inom utbildningsområdet möts för kunskapsutveckling. Resultat och information publiceras även på NVL:s webbsida.

Nätverket har överblick över utbildningsverksamheten i fängelse i respektive land och över vilka behov och utvecklingsområden som är aktuella i den speciella kontext som kriminalvården utgör. Nätverket har en viktig roll för informations-, kunskaps- och erfarenhetsutbyte, samt för kunskapsutveckling som kan bidra till utvecklingen av utbildningsverksamheten i respektive land.

Nätverket fungerar samtidigt kontaktskapande och har genom sina upparbetade kontakter kunnat bidra till ytterligare utväxling, till exempel genom verksamhetsbesök över landsgränser för fördjupad kunskap om och förståelse av olika sätt att hantera utmaningar inom utbildning för intagna i fängelse.

Planerade gemensamma arbetstillfällen inom Nordiska nätverket för utbildning i fängelse 2022

Planeringen även för 2022 görs med reservation för coronapandemins fortsatta utveckling. Nedanstående plan visar samarbetsmöten fysiskt på plats. Dessa kombineras med regelbundna digitala möten.

Deltagare	Datum	Plats	Fokus
Nätverket för utbildning i fängelse	23-24 mars (resdag dagen före)	Köpenhamn, Direktoratet Kriminalfor- sorgen	1. Kunskaps- och erfarenhetsutbyte, aktuellt i respektive land. 2. Planering av tema för ny arbetsgrupp: utbildning för unga intagna
Nätverket för utbildning i fängelse Ny arbetsgrupp: Unga insatta	November, 2 dagar (resdag dagen före) Datum ej beslutat	Ej beslutad	1. Arbete med uppföljning, årsrapport, budget, planering för kommande år med mera, samt planering för nytt fokusområde 2023. 2. Uppstart för arbetsgrupp med nya temat Unga intagna. Arbetsgruppen har eget möte dag två. 3. Kunskaps- och erfarenhetsutbyte, aktuellt i respektive land.
Arbetsgrupp för samarbete mellan arbetsdrift och utbildning Nätverket för utbildning i fängelse, 1-2 deltagare	6-8 april, (nätverket anpassar sig efter arbetsgruppens planering)	Oslo	Uppföljning av uppdraget Samarbete mellan arbetsdrift och utbildning

Arbetsgrupp för samarbete mellan arbetsdrift och utbildning Nätverket för utbildning i fängelse, 1-2 deltagare	Hösten, datum ej fastställt (nätverket anpassar sig efter arbets- gruppens planering)	Ej beslutad	Uppföljning av uppdraget Samarbete mellan arbetsdrift och utbildning

Arbetsformer för nätverkets samarbete

Nätverket har formaliserat sitt nordiska samarbete med tydlig ansvarsfördelning och vissa uppgifter på cirkulation i syfte att underlätta arbetet.

Ekonomisk administration och budget hanteras av Norge. En av deltagarna ansvarar enligt ett rullande schema under ett kalenderår för rollen som koordinator/kontaktperson. Koordinatören är också mötesledare. År 2022 går Danmarks representant in som koordinator/kontaktperson. Ansvar för att skriva referat vid möten cirkulerar enligt dokumenterad lista mellan alla deltagarna, förutom koordinatören som leder mötet. Ansvar för årsrapport och verksamhetsplan cirkulerar mellan deltagarna för ett år i taget enligt dokumenterad lista. Finlands representant ansvarar för årsrapport 2022 och Sveriges representant för verksamhetsplan 2023.